

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

Pesmi

Poezija Majakovskega je pesniško pričevanje o neki veliki, v današnjem svetu vedno bolj prisotni epohi: o času socialne revolucije in socializma. Majakovski je temu času najbolj ognjevito in z vsem srcem zapisan in izpisal je o njem najbolj značilne strani poezije. A ne samo to: velik je tudi takrat, ko je »čudovito bolan« in nemočen, ko bi (in je) »postavil kroglopiko za svoj konec«, ko je »tako velik in tako beden«. Ali nista tudi v tem veličina in tragika posameznika in pesnika v tako velikih in prelomnih obdobjih, kot je bil njegov čas — čas Oktobra?

Ob šestdesetletnici oktohrske revolucije objavljamo nekaj novih prevodov Vladimira Majakovskega.

Vladimir
Majakovski

A VENDAR Ulica se je udrla ko nos sifilitika.
Reka je sladostrastje, ki se izgublja v slini.
Parki so slekli perilo do zadnjega lističa
in se nesramno stegnili v poletni vročini.

Odšel sem na trg
in kraj, ožgan in pust,
mi pal je na glavo ko žolta perika.
Ljudje se bojé — iz mojih ust
kobacajo noge nerojenega krika.

A ne obsojajo me in niti ne žrejo,
kot preroku na pot mi mečejo cvet.
Vsi ti z udrtimi nosovi vejo:
jaz sem — njihov poet.

Kot krčme me je vas na sodni dan strah.
Le mene bodo skoz ogenj kakor svetinjo milo
prostitutke odnesle na svojih rokáh
in pokazale bogu v opravičilo.

In bog bo nad mojo knjigo ovlačil oko.
To niso besede, to krčev je kepa zbita!
in bo stekel po nebu z mojimi pesmimi pod pazduho,
da jih, zadihan, svojim znancem prečita.

EVO VAM! Čez čas bo v čisto ulico in po človeku
od tod pljusknila vaša zabuhla mast,
a jaz sem vam toliko škotel pesmi privlekel,
jaz, dragocenih besed zapravljivi fantast!

Ej, vi, možak, v vaših brkih poganja zelje
bogvekje nesnedenih, neposrebanih juh;
vaš obraz, ženska, je na gosto obeljen
in mežikate ko ostriga iz školjčnih polut.

Vsi na srce poeta kot na metulja
kobacate, umazani, z galošami in brez galoš.
Podivjala bo množica do upornega zublja
in stoglava uš se razleze prek kož.

A če se zdaj meni, ki ličim na grobe Hune,
ne da spakovati vam v zabavo in čast,
se, evo vam, zakrohočem in od srca pljunem,
pljunem v obraz vam,
jaz, dragocenih besed zapravljivi fantast!

1915

HIMNA OBEDU Slava vam, ki greste obédovat, milijoni!
In vam, tisoči, ki imate že vampe naphane!
Vam, izumitelji kaš, biftekov, juhic z buljoni
in na tisoče krožničkov vsakršne hrane.

Če moglo orožje
tisoče Remsov razbiti vseskoz bi,
vseeno bo isto bedro kokošje
in dišal kot zmeraj bo rostbif!

Želodec v slamniku! Kako naj se ta
okuži in s smrtjo za nov čas zveliča?!
Želodec bolezni sploh ne pozna
razen kolere in razen slepiča.

Naj se zalijejo zenice z mastjo —
tvoj oče jih pač ni napravil za rabo,
natakni magari očala na slepo črevo,
uzrlo ne bo, vseeno, ničesar pred sabo.

Tudi ti nisi bolj mršav! Kje pa!
 Če imel bi le usta, brez oči in zatilka,
 lahko naenkrat bi v usta šla
 cela nadevana tikva.

Spi mirno, gluhi, slepi in zabuheli,
 s koščkom piroga v dlaneh,
 a tvoji otroci na tvojem trebuhu
 bodo igrali krokét.

Spi, ne vznemirjaj se s sliko krvi
 ne s tem, da je svet s požarom opasan —
 od krav se bogastvo mleka cedí
 in mesa je volovskega — masa.

Če se preseka zadnji volovski vrat
 in zadnja bilka s sivega kamna,
 ti boš stlačil, zvesti suženj navad,
 v konzerve ozvezdja omamna.

A če umreš od zrezkov in od buljonov,
 na nagrobnik vklesáti ti dam:
 »Od zrezkov toliko in toliko milijonov
 je tvojih štiristo tisoč, ne manj.«

1915

POSLUŠAJTE

Poslušajte!

Saj, če se zvezde prižigajo,
 potemtakem — to komu koristi?
 Potemtakem — kdo hoče, da bi bilè?
 Potemtakem — za koga ti pljunki
 so biseri čisti?

In mukoma
 skoz prah opóldanski grè,
 prebija se k bogu,
 da kasní, trepeta,
 joče
 in mu žilasto roko poljublja,
 prosi,
 da bi vsekakor zvezda bilá!
 moléduje —
 brezzvezdna ga muka pogublja!

A potlej
hodi vznemirjen,
na videz pa venomer isti
in govori komurkoli:
»Saj, ti je zdaj dobro?
Ni slabo?
A ne?«
Poslušajte!

Saj, če se zvezde prižigajo,
potemtakem — to komu koristi?
Potemtakem je nujno,
da se vsak večer
nad strehami
vsaj ena zvezda prižge?!

1914

PLITVA FILOZOFIJA
NA GLOBOKIH KRAJIH

Ne Tolstoj,
a tolstež postajam, —
jem,
pišem,
od vročine norim.
Kdo nad morjem se ni filozofiji predajal?
Voda. Sinj.
Iz globin
je včeraj besnel ko vrag
ocean,
danes
na golobico, ki vali jajca,
spominja.
Kakšna razlika!
Vse teče . . .
vse se spreminja.
Iz dneva v dan
Voda
za čas svoj
ve:
zdaj se v oseki, zdaj v plimi pretaka.
A pri Steklóvu*
voda
s peresa ne gre.

* Steklov — Jurij Mihajlovič Nahamkis, ruski zgodovinar in publicist.

Krivica pa taka.
 Crknjena riba
 plava sem ter tja.
 Kot zlomljena krilca
 visijo na njej
 bičevja lovke.
 In plava tedne
 in nima —
 ne dna
 ne pokrovke.
 Nasproti vodo brazdá
 kot telo tjulnja, a bolj počasi
 ladja iz Mehike,
 a naša tja
 je kurz vzela.
 Drugače tudi ne gre.
 V praksi
 delitev dela.
 Govore: Glejte, kit!
 Morebiti.
 Nekakšen ribji Bedni* —
 trikratnih mer.
 Le Demjan ima brke zunaj,
 a pri kitu so skriti
 znotraj nekje.
 Leta — galebi.
 Letajo iz daljav
 v jatah in v vodo
 k ribici na kosilce.
 In se poskrijejo.
 Pravzaprav
 kje so te ptice?
 Rodil sem se,
 rastel,
 iz cuclja pil, —
 živel,
 delal,
 starost daleč biti ne more . . .

* Demjan Bedni — Jefim Aleksejevič Pridvorov, ruski sovjetski pesnik (1883—1945), začetnik socialističnega realizma v poeziji.

Rusije ne podjarmi Antanta.
 Leva!
 Leva!
 Leva!

Kako bi oko orlovsko zamrlo?
 Naj v staro obrnemo vrste?!
 Svet
 stiskaj za grlo,
 krèpi na njem delavske prste!
 Srčno naprej! Slovesno
 z zastavami nebes zadelaj!
 Kdo tam koraka z desno?
 Leva!
 Leva!
 Leva!

1918

O SVOJATI Slava, slava, slava herojem!

Sicer pa
 njim
 častí nobeden ne krati.
 Tokrat
 raje spregovorim
 o svojati.

Polegli so se viharji revolucijske sile.
 Sovjetska zmes je z močvirnim mahom pretkana.
 In prilezel je
 izza hrbta RSFSR
 rilec
 malomeščana.

(Ne držite me za besedo, sam
 nimam nič proti mali buržoaziji.
 Malomeščanom
 ne glede na razred in stan
 moj slavospev v poeziji.)

Z vseh prostranih sovjetskih njiv
od prvega dne republike nove
so se zbrali,
brž zamenjali perja preliv
in zasedli vse ustanove.

Od sedenja so ožulili ogromne
kot so umivalniki zadnjice
in srečaš jih še dandanes —
ponižne in skromne.
Spletli so si udobne kabinete in spalnice.

In na večer
ta ali ona svojat
zre ženo,
ki se s klavirjem ubada,
in govori
od samovarja grlat:
»Tovarišica Nada!
Za praznik
24 jurjev več plače.
Tarifni okvir.
Eh,
kupim
galifejske si hlače,
da iz njih bom
molel
kot kakšna koralna čer.«
A Nada:
»In meni obleko pa še emblem.
Brez srpa in kladiva ne moreš med svet.
V čem
danes
naj grem
plesat v Revvojensovjet?!«
Na steni Marx.

Okvir rdeč.
Mačkon na »Izvestijh« štrečno meri.
A pod stropom
vreščoč
razposajen se kanarec šopiri.

Marx s stene strmi, strmi . . .

A znenada

usta odpre,

zakriči:

»Revolucijo so ovile malomeščanščine preje,

Hujši od Vrangla je filistrski smrad.

Zavijte kanarčkom vratove

čimpreje,

da ne zgrmi komunizem

zaradi kanarčkov v prepadi!»

1920—1921

Prev. Tone Pavček

Znanstveni in umetniški eksperiment

Harold
Hartung

Experimentum je izkušeno. Izvor in uporaba besede eksperiment kažeta na jezikovno in stvarno zvezo med tema pojmomoma. Latinska beseda kot podpojem označuje posebni, namreč metodični način izkušnje, predvsem znanstveni postopek, s katerim ob metodičnem opazovanju naravnih dogajanj preverjamo teorije in hipoteze.

Odločilna pri tem je naša predstava o eksperimentu v terminologiji klasične fizike, kakor jo je leta 1751 definirala d'Alembert v uvodu v Enciklopedijo. *Eksperimentalna fizika* »se razlikuje od fizikalno-matematičnih znanosti po tem, da je pravzaprav zgolj metodična zbirka (recueil raisonné) eksperimentov (. . .). Tako dobimo iz enega samega eksperimenta o odboju svetlobe celotno katoptriko, znanost o posebnostih zrcal (. . .). Edini pravilni način, kako bi se v fiziki posluževali filozofije, je uporaba matematične analize pri eksperimentu ali pa samó opazovanje, ki ga metodični duh osvetljuje in ga priložnostno podpira z domnevami, če te lahko odpirajo nove poglede, ki se mora strogo ogibati vsake samovoljne hipoteze.«¹

Fizikalni eksperiment, ki naj z zavestnim spreminjanjem poskusnih pogojev posreduje nove izkušnje v obliki kvantitativnih zvez med fizikalnimi lastnostmi, se drži *induktivnega* postopka. Odločilne značilnosti tega postopka so: 1. Vzpostavitev hipoteze, o katere uporabnosti naj odloči narava sama. 2. Pravilno zastavljanje vprašanj, tako da iz skupka procesov odmejimo neko območje ter izločimo in zmanjšamo moteče stranske vplive. 3. Sinteza posameznih delnih meritev kot splošno veljavno sporočilo, kot zakon.² K pogojem eksperimenta spada torej to, da lahko osamimo proces, ki ga hočemo razjasniti, omejimo nastopajoče različice in reproduciramo, tj. da mora vsak eksperiment, kadarkoli ga preizkusimo, privedi do enakega

¹ d'Alambert, Uvodna razprava v Enciklopediji (1751).

² Prim. Fizikalni eksperiment, str. 20. Objavljeno v: Experiment und Erfahrung in Wissenschaft und Kunst. Hrsgb. v. Walter Stolz. Freiburg, München 1963.